

แนวทางการใช้นวัตกรรมในนวัตกรรมในการสอนสังคมศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา

Guidelines For Using Innovation in Teaching Social Studies in Higher Education Institutions

¹พระปลัดยุทธนา มาลาวงษ์ และ ²ศักดิ์ดา งานหมั่น

¹Phrapalad Yutthana Malawong and ²Sakda Nganman

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: ¹malawangso@gmail.com, ²sakda.ngan@mcu.ac.th

February 13, 2024; Revised April 28, 2024; Accepted April 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้ทำการศึกษา แนวทางการใช้เทคโนโลยีในการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งการศึกษาได้ประเด็นหลักสำคัญในการนำเสนอ ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาสังคมศึกษา การใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสังคมศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ความเป็นเลิศ การเติบโตตามศักยภาพ และความเป็นผู้นำ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการบริหารอุดมศึกษา ไว้ดังนี้ สร้างคนเก่ง คนแกร่ง และคนกล้า ส่งเสริมให้คนเก่งให้เก่งถึงที่สุด ส่งเสริมสำนักแห่งความเป็นเลิศให้เกิดขึ้นในสถาบัน สร้างและส่งเสริมความรู้ในทุกด้านของสังคม เป็นผู้นำทางความคิด ชี้ถูก ชี้ผิด ให้กับสังคม มีทางเลือกที่ตีงามให้กับคน สังคม และโลก และผดุงคุณค่าแห่งการตื่นตัวในการเปลี่ยนแปลง แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาสังคมศึกษา นวัตกรรมทางการศึกษามีกระบวนการหลากหลายวิธี เช่นความคิดสร้างสรรค์ ความต้องการแก้ปัญหา การจัดการ และต่อยอดองค์ความรู้ และการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งวิธีนี้เป็นที่นิยม เนื่องจากประหยัดทั้งเวลาและงบประมาณ อีกทั้งมีโอกาสสำเร็จ การใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสังคมศึกษา การใช้นวัตกรรมในนวัตกรรมในการสอนสังคมศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มาใช้กับผู้เรียนเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อนำผลของการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาโดยใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา

คำสำคัญ: นวัตกรรม; การใช้นวัตกรรม; สถาบันอุดมศึกษา

Abstract

This article has been studied. Guidelines for using technology in teaching in higher education institutions, which the study has important main points presented as follows: Concepts about administration of higher education institutions, Concepts about innovations in social studies education, using innovations in teaching and learning in social studies groups.

The results of the study found that: Concepts regarding the management of higher education institutions include excellence and growth according to potential. and leadership the concept of higher education administration has been proposed as follows: creating talented, strong, and courageous people; encouraging talented people to be the best they can be. Promote a sense of excellence within the institution. Create and promote knowledge in all aspects of society Be a thought leader, pointing out right and wrong for society, making good choices for people, society and the world and upholding the value of being alert to change. Concepts about innovation in social studies education educational innovation involves a variety of processes. such as creativity Problem solving needs Managing and expanding knowledge and improvement and development This method is popular. Because it saves both time and budget. There is also a chance of success. Using innovations in teaching social studies groups Using innovations in teaching social studies in higher education institutions to be used with students to promote Support teaching and learning to be efficient and effective. To use the results of the study as information for improvement. and developed using innovations in teaching and learning in the social studies subject group

Keywords: Innovation; Use of Innovation; Higher Education Institutions

บทนำ

องค์กรทั่วโลกได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย เพื่อเป็นทางเลือกและเอื้ออำนวยความสะดวกต่อผู้เรียนมากขึ้น ทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์และเทคโนโลยีการเรียนรู้ทางไกลจึงได้รับความนิยมและมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา จนทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งข้อมูลการศึกษาออนไลน์แบบเปิด (Open education resources: OER) บทเรียนออนไลน์แบบเปิด (Open courseware: OCW) และการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมวลชน (Massive open online course: MOOC) (Karnouskos, 2017; Shapiro et al., 2017) โดยมุกมุกอยู่ในรูปแบบรายวิชาหรือหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยสถาบันศึกษาหรือองค์กร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนจำนวนมากลงทะเบียนเรียนได้โดยอิสระและไม่เสียค่าใช้จ่ายตามความสนใจและความต้องการ กลุ่มเป้าหมายคือผู้เรียนจำนวนมากที่มีพื้นฐานหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทั้งเชื้อชาติ วัฒนธรรมและพื้นฐานความรู้เดิม (Karnouskos, 2017; Thammetar et al., 2016; Watson, Watson, Yu, Alamri, & Mueller, 2017)

การจัดการศึกษาอยู่ในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในโลกยุคดิจิทัล (Digital Era) ดังนั้นผู้บริหารสถาบันการศึกษา จะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ทุกองค์กรต้องเผชิญกับยุคโลกป่วน (Disruptive World) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สิ่งหนึ่งเข้ามาแทนที่อีกสิ่งหนึ่ง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง รวดเร็ว ดังเช่น การเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และจากปัจจัยคุกคาม 5 ปัจจัย ได้แก่ เทคโนโลยี ความสะดวก ความเร็ว ข้อมูล และพฤติกรรมนอกกรอบ ที่เข้ามาเป็นปัจจัยกระตุ้นให้โลกเปลี่ยนแปลง (พัชรารักษ์ ดวงชื่น, 2561)

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารสถาบันการศึกษาเป็นอย่างมากดังนั้น ผู้บริหารสถาบันการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การ

เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันการศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะในยุคดิจิทัล (Digital Era) เป็นยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพ หรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่ทุกเวลา ซึ่งการพัฒนาการจากยุคอุตสาหกรรมมาสู่ยุคดิจิทัล ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในปัจจุบันนับได้ว่าเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและอินเทอร์เน็ตซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีนี้เองที่ทำให้อาจารย์และผู้เรียนของสถาบันการศึกษา สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาหรือแม้แต่สถานที่ จุดเด่นของยุคดิจิทัลที่สำคัญ คือ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ไม่มีขอบเขตหรือข้อจำกัด และการใช้เทคโนโลยียมาบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ ให้ทุกคนสามารถจัดเก็บ เข้าถึง ใช้พัฒนาความรู้ เผยแพร่ และแบ่งปันความรู้ได้อย่างทั่วถึง (ศิริเกษม ศิริลักษณ์, 2564)

สำนักงานการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่คาดหวังในแต่ละคุณวุฒิ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาด้านการจัดการศึกษา ซึ่งได้กำหนดผลการเรียนรู้ให้ บัณฑิตต้องมีทักษะอย่างน้อย 5 ด้านคือ 1) ด้านคุณธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์ตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อีกทั้งในการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา ระดับสาขาวิชา องค์ประกอบที่ 3 ได้ระบุไว้ว่า ความสำเร็จของการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง คือ นักศึกษา นอกจากการให้ความสำคัญกับการรับนักศึกษาแล้ว ยังต้องมีการส่งเสริมพัฒนา นักศึกษาให้มีความพร้อมทางการเรียน มีกิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ นักศึกษา มีความรู้ ความสามารถตามหลักสูตร มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 4กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) กลุ่มวิชาหลัก (2) กลุ่มทักษะชีวิตและอาชีพ (3) กลุ่มทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และ (4) กลุ่มทักษะ สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (รัตนชนก พรหมณศิริ, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการสอนในสถาบันอุดมศึกษา การจัดการศึกษาการใช้งาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุงเทคโนโลยีสารสนเทศของสถาบันอุดมศึกษาให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษาจะได้เข้าใช้งานเพิ่มมากขึ้น เพื่อสนองต่อนโยบายด้านเทคโนโลยี สารสนเทศให้กับนักศึกษาของกระทรวงอุดมศึกษา และยังได้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำเสนอให้กับมหาวิทยาลัยเพื่อแก้ไขต่อไป

หลักคิดทางการศึกษาที่นำมาพัฒนาการศึกษา

ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา ประกอบด้วย ความเป็นเลิศ การเติบโตตามศักยภาพ และความเป็นผู้นำ (ไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2560) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการบริหารอุดมศึกษา ไว้ดังนี้

1.1 สร้างคนเก่ง คนแกร่ง และคนกล้า ข้อนี้นับว่าวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับคน นั่นคือ อุดมศึกษาต้องมีหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาคน และการสร้างและพัฒนาคนอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่ได้เน้นที่การสร้างให้เป็นคนเก่งให้ได้ และเผชิญกับปัญหาและความยากลำบากในการเรียน การศึกษาค้นคว้าเป็นหลักสำคัญในขณะเดียวกันเมื่อสร้างคนเก่ง คนแกร่ง แล้วก็สร้างคนกล้าขึ้นมาด้วย ให้บัณฑิตกล้าที่จะทำความดีกล้าที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวม กล้าที่จะทำใหัระบบสังคมอื่น ๆ เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมที่เขาอยู่ให้ดีขึ้น ตลอดจนที่จะมีบทบาทความเป็นผู้นำ โดยเหตุนี้ คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากมีความรู้ดีแล้ว ยังต้องมีความเข้าใจใน

จิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาเพื่อนร่วมงาน และกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเก่งได้โดยอัตโนมัติตามศักยภาพ และมีความเป็นผู้นำ

1.2 ส่งเสริมให้คนเก่งให้เก่งถึงที่สุด คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเป็นคนที่พื้นฐานดีอยู่แล้ว คือมีความสามารถสูงเมื่อเข้ามาในสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาต้องมีเป้าหมายให้คณาจารย์ได้เติบโตไปได้อย่างยั่งยืนคือ ให้มีโอกาสค้นคว้าทำวิจัย สร้างโอกาส เป็นกำลังใจ มีแรงผลักดันที่จะทำให้คณาจารย์ไม่หยุดอยู่กับที่

1.3 ส่งเสริมสำนักแห่งความเป็นเลิศให้เกิดขึ้นในสถาบัน งานวิจัยจึงเป็นงานสำคัญของประเทศ งานวิจัยจะยิ่งใหญ่ได้ต้องมีสำนักแห่งความเป็นเลิศ เพื่อศึกษาค้นคว้า และค้นคว้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป จนก้าวข้ามพรมแดนแห่งความเป็นผู้นำให้ได้สำนักแห่งความเป็นเลิศนี้เป็นเป้าหมายทางความรู้ที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดขึ้น ดูแลให้ดำเนินไปอย่างเป็นไปได้และเหมาะสม การส่งเสริมบรรยากาศแห่งการคิดค้นคว้า และเปรียบเทียบทางวิชาการจึงต้องมีและมีอย่างสง่างามด้วย เพื่อนทางความคิด เพื่อนทางวิชาการ เพื่อนทางความก้าวหน้า ตลอดจนเพื่อนแห่งความผิตหัวล้มเหลว ก็มีพร้อมไปด้วยเพื่อนแห่งชัยชนะ ให้เขาก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะถึงจุดที่เต็มตามศักยภาพของตนเอง สถาบันอุดมศึกษาเป็นที่อยู่ของผู้รู้ (Sanctuary) สภาพและบรรยากาศทำให้ผู้รู้ส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อผลักดันให้ก้าวหน้าถึงที่สุด และมีบรรยากาศทางบวกที่จะจูงใจให้คณาจารย์เป็นคนเก่ง (Talent) ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษา จึงควรมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยทำให้วัตถุประสงค์นี้บรรลุผล มีคณาจารย์ที่เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นได้อยู่กับวิชาการด้านนั้นนี้เป็นวัตถุประสงค์ที่ต้องพัฒนาขึ้นเพื่อสร้างคนและความรู้เพื่อพัฒนาของประเทศ

1.4 สร้างและส่งเสริมความรู้ในทุกด้านของสังคม สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันแห่งความรู้ความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ ต้องมีหน้าที่ที่จะทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งความรู้ให้ได้ (Knowledge Society) เป็นสังคมที่ทุกคนมีความรู้ในทางที่จะเน้นถึงความเป็นอาชีพของตนได้อย่างเพียงพอและพัฒนาอาชีพของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพสถาบันอุดมศึกษาควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆ ในสังคม ที่ต้องใช้ความรู้ ให้มีความรู้ที่ทันสมัยเป็นเลิศอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นสมาคมการค้า สมาคมผู้จัดการ เป็นต้น ที่สำคัญ คือสถาบันอุดมศึกษาควรมีบทบาทในการช่วยส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้มีการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงตามไปกับสถาบันอุดมศึกษา จุดเริ่มต้นที่สำคัญ คือ การทำให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความรู้ก้าวหน้า ทันสมัย เป็นผู้นำทางวิชาการได้ในทุกลักษณะ

1.5 เป็นผู้นำทางความคิด ชี้ถูก ชี้ผิด ให้กับสังคม วัตถุประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาในที่นี้เป็นความสำคัญและจำเป็นในสังคมเพราะสังคมมอบหมาย คาดหวัง และต้องการให้สถาบันอุดมศึกษา ทำหน้าที่ในสังคม คือ ศึกษาค้นคว้าในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง สังคมจึงคาดหวังว่าสถาบันอุดมศึกษาจะได้แบ่งปันวิชาการบทบาทในการนำทางความคิดในการชี้ถูกชี้ผิดในในกิจกรรมการดำเนินการประเด็นและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อเห็นเป็นปัญหา การนำเสนอแนวคิดหรือการเป็นผู้นำทางความคิดของคณาจารย์สถาบันอุดมศึกษา ต้องทำไปด้วยความถูกต้องในทางหลักวิชา ไม่ลำเอียง เข้าข้างหรือมีผลประโยชน์กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งถ้าคณาจารย์ไม่ระวังสิ่งที่ทำจะไร้ค่าทันที สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องทันสมัยไวต่อปัญหาสังคม พร้อมร่วมจมหัวจมท้ายกับสังคมด้วย

1.6 มีทางเลือกที่ดีงามให้กับคน สังคม และโลก ข้อนี้สืบเนื่องจากข้อก่อนที่เป็นมนุษยชาติ จะพบกับปัญหาและความซับซ้อนของสิ่งต่าง ๆ จนไม่รู้ทางออก ทางเลือก และทางที่ดีงามที่มนุษย์ควรเดินต่อไป สถาบันอุดมศึกษาควรมีคำตอบหรือทางเลือกให้ แต่ต้องเป็น "ทางเลือก" ไม่ใช่ทางบังคับ เพื่อให้อนาคตของประเทศและสังคมเป็นไปด้วยดี บทบาทนี้เป็นบทบาทของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนไม่รู้คำตอบ ไม่รู้ทางไป ซึ่งจะมีมากขึ้นทั้งในทางเศรษฐกิจของตนเองและของโลกพร้อมกันไป บทบาทนี้คือการท้าทาย

ต่อกระบวนการวิจัยแบบใหม่ ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาที่มีต่อปัญหา และองค์ความรู้ใหม่ของโลกที่กำลังมาถึงจุดเปลี่ยนของความรู้ครั้งสำคัญ

1.7 ผดุงคุณค่าแห่งการตื่นตัวในการเปลี่ยนแปลง สังคมไทยและสังคมโลกย่อมจะต้องเผชิญกับการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำอย่างไรจึงจะให้คนไทยเรียนรู้ ยอมรับ และเห็นความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้ แล้วปรับตัวเองให้เหมาะสมและสอดคล้องอย่างเหมาะสมและเป็นไปได้สำคัญ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

นักการศึกษาและจิตวิทยาชาวเยอรมันผู้ให้กำเนิดทฤษฎีแห่งการเรียนรู้ ได้เสนอหลักการ ภารกิจของการสอนของครูไว้ 2 ประการ และเสนอหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษาไว้ 5 ประการ ซึ่งสามารถสรุปกฎการเรียนรู้ที่สำคัญจากทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's connectionism) ได้ดังนี้ (Thorndike's, 1997)

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การเรียนรู้ที่คงทนจะเกิดจากการฝึกหัดหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจ

3. กฎแห่งการใช้และไม่ใช้ (Law of Use and Disuse) ถ้ามีการนำความรู้ที่เคยเรียนรู้ไปแล้วไปใช้บ่อย ๆ จะทำให้การเรียนรู้เกิดความคงทน แต่หากความรู้ที่เคยเรียนไปนั้นไม่ได้ถูกนำไปใช้จะเกิดการลืม

4. กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) เมื่อบุคคลได้รับผลจากการเรียนรู้ที่พึงพอใจจะทำให้อยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจจะไม่อยากเรียนรู้อีกการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้จัดทำดังนี้

- การจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลองผิดลองถูกบ้างซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหามากขึ้น จดจำเข้าใจในสิ่งที่เรียนและภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเองได้กระทำ

- การสำรวจความพร้อมของผู้เรียน ว่ามีความรู้พื้นฐานใดบ้าง เพียงพอหรือไม่ เป็นการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่

- การฝึกทักษะแก่ผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง แต่ไม่ควรฝึกซ้ำ จนสร้างความเบื่อหน่ายแก่ผู้เรียน

- เมื่อเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนแล้ว ควรให้นำสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ในการนำการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ นั้น สามารถทำได้ดังนี้ 1) ผู้สอนควรตรวจสอบความพร้อมหรือการสร้างความพร้อมให้แก่ผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งความรู้เดิมที่จำเป็นก่อนเริ่มบทเรียนใหม่ เช่น การให้ผู้เรียนมีเวลาในการเตรียมตัวก่อนเริ่มบทเรียน การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการทบทวนความรู้เดิม 2) ผู้สอนควรให้ผู้เรียนฝึกทักษะที่สำคัญและจำเป็นบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน 3) ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้ในสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้นั้นไปใช้บ่อย ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย 4) หลังจากที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ที่ผู้สอนกำหนดแล้วผู้สอนควรให้คำชมเชยหรือรางวัลที่ทำให้ผู้เรียนพึงพอใจต่อสิ่งที่ได้กระทำในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างมากขึ้นและทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาสังคมศึกษา

นวัตกรรมและเทคโนโลยีถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของการศึกษาในปัจจุบันเพราะการศึกษาในปัจจุบันเป็นการศึกษาที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยเพื่อความสะดวกรวดเร็ว ของผู้เรียนและตัวผู้สอนเอง ซึ่งผู้สอนจะต้องคิด ประดิษฐ์สื่อนวัตกรรมที่ทันสมัยโดยอาศัยเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาช่วยในการผลิตสื่อและคิดค้นนวัตกรรมที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้เหมาะแก่การเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา สื่อนวัตกรรมเป็นสื่อที่หลากหลาย เป็นสื่อที่ผลิตขึ้นมาใหม่หรือนำสื่อของเดิมที่มีคนอื่นใช้อยู่แล้วแต่ใช้ได้ผลดีกับนักเรียนมาใช้กับนักเรียนกลุ่มที่ยังไม่เคยได้ทดลองใช้นวัตกรรมตัวนั้น การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการจัดการศึกษากับนักเรียนนั้นเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถใช้เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และสามารถเรียนรู้ต่อไปได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งการนำไปประยุกต์ใช้กับอาชีพครูจะสามารถสร้างประโยชน์ได้ดังนี้ (สุทธิพร ลิ้เจริญ, 2565)

1.1 ประโยชน์สำหรับผู้เรียน

- ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้อย่างเต็มที่
- ผู้เรียนมีโอกาสตัดสินใจในการเลือกเรียนที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง
- ทำให้กระบวนการเรียนรู้ง่ายขึ้น
- ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในทุกเวลา ทุกสถานที่
- ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเสาะหาแหล่งการเรียนรู้
- ฝึกให้ผู้เรียน คิดเป็นและสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

1.2 ประโยชน์สำหรับผู้สอน

- ทำให้ประสิทธิภาพของการสอนสูงขึ้น
- ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย
- ทำให้กระบวนการสอนง่ายขึ้น
- ลดเวลาในการสอนน้อยลง
- สามารถเพิ่มเนื้อหาและจุดมุ่งหมายในการสอนมากขึ้น
- ผู้สอนสามารถแก้ปัญหาความไม่ถนัดของตนเองได้

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า นวัตกรรมนั้นจะช่วยให้เกิดความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วย ประหยัดเวลา และแรงงานได้ด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาสังคมศึกษา

สุทธิพร ลิ้เจริญ (2565) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมทางการศึกษามีกระบวนการที่สำคัญ 3 ขั้นตอนคือ 1) มีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่หรือปรับปรุงของเก่าให้เหมาะสมกับสภาพงาน 2) มีการตรวจสอบหรือทดลองและปรับปรุงพัฒนา 3) มีการนำมาใช้หรือปฏิบัติในสถานการณ์จริง การที่จะพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นนวัตกรรมหรือไม่ ต้องมีคุณลักษณะผ่านกระบวนการครบทั้ง 3 ขั้นตอนมาตามที่กล่าวมาแล้ว การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เป็นนวัตกรรม เพราะผ่านกระบวนการครบทั้ง 3 ขั้นตอน กล่าวคือ

ขั้นที่หนึ่ง มีการประดิษฐ์คิดค้น ขั้นที่สองมีการทดลองใช้ และพัฒนามาแล้ว และขั้นที่สามมีการนำมาใช้กันแล้วในการจัดการเรียนการสอน แต่การโคลนนิ่ง มนุษย์ยังไม่ถือว่าเป็นนวัตกรรมเพราะยังผ่านกระบวนการไม่ครบ 3 ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นที่หนึ่งมีการ คิดค้นวิธีการโคลนนิ่งมนุษย์ขึ้นมา

ขั้นที่สอง ผ่านการทดลองปรับปรุงพัฒนาแล้ว แต่ยังไม่ผ่าน ขั้นที่สามคือยังไม่มีวิธีการโคลนนิ่งมนุษย์มาใช้ในสถานการณ์จริง เพราะกฎหมายยังไม่ยอมให้มีการโคลนนิ่งมนุษย์จึงยังไม่เป็นนวัตกรรม

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่านวัตกรรมทางการศึกษามีกระบวนการหลากหลายวิธี เช่นความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ความต้องการแก้ปัญหา (Problem) การจัดการและต่อยอดองค์ความรู้ (Knowledge Management) และการปรับปรุงและพัฒนา (Improvement) ซึ่งวิธีนี้เป็นที่นิยม เนื่องจากประหยัดทั้งเวลาและงบประมาณ อีกทั้งมีโอกาสสำเร็จ

3. ผลกระทบของนวัตกรรมการเรียนรู้

ความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิชาการ และเทคโนโลยีต่าง ๆ มีผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษา หรือการบริหารจัดการ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ทำให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการศึกษา จำเป็นต้องให้ความสนใจความเปลี่ยนแปลงนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นที่ยอมรับว่า เป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา คือผลผลิตที่มีคุณภาพ งานวิจัยส่วนหนึ่งได้นำเอานวัตกรรมไปทดลอง ใช้ในชั้นเรียน และพบว่า ได้ผลเป็นที่พอใจทั้งการเผยแพร่ และใช้ในวงกว้างต่อมา เช่น ชุดการสอน และรูปแบบการสอนต่าง ๆ ดังนั้นในการพัฒนาการศึกษา เราจะมีวิธีการอย่างไรที่จะสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้คนสนใจ และใครที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพราะนวัตกรรมการเรียนการสอน มีแนวโน้มที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต เพราะปัจจุบันมีการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เรียนรู้จากประสบการณ์ผู้เรียนจึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย มีความสนใจกระตือรือร้นและเกิดความอยากรู้อยากเห็น สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ ครูผู้สอน ต้องมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมประเภท Multimediaสามารถจัดทำสื่อ นวัตกรรมออกมา ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ ผู้เรียนจะต้องสนใจใฝ่เรียนรู้ในเรื่องของการใช้นวัตกรรมในรูปแบบของไอทีให้มากขึ้น เพื่อจะได้เกิดความคุ้นเคยแล้วสามารถใช้สื่อได้อย่างถูกต้อง สถานศึกษาต้องจัดทำสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ ให้พร้อมเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและทำให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนมีความสมบูรณ์ จึงส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการนำนวัตกรรมการเรียนรู้ไปพัฒนาการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป เมื่อหลากหลายสถาบันหรือบุคลากรทางการศึกษาได้นำเอานวัตกรรมเข้ามาผนวกกับการศึกษาช่วย ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ที่เรียกว่า "นวัตกรรมการเรียนรู้" ให้เข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการนำเอาแนวคิดวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มาเพื่อพัฒนา ปรับปรุง มาเพิ่มประสิทธิภาพ ให้การศึกษา ให้มีระบบที่ดียิ่งขึ้น มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพหรือ ประสิทธิภาพสูงขึ้น อันได้แก่ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่คิดขึ้นมาใหม่ทั้งหมด สิ่งที่เคยเพิ่มเติมจากเดิม หรือสิ่งที่เคยนำมาใช้แล้วและปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น การนำวิธีการใหม่ๆ ที่ดีกว่ามาปรับปรุงแก้ไขวิธีการเดิม ๆ การคิดค้นระบบหรือการจัดการวิธีการ การวิจัยหรืออื่น ๆ แล้วนำมาเผยแพร่กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนแบบโปรแกรม ชุดการสอน เป็นต้น (สุทธิพร ลิเจริญ, 2565)

4. คุณลักษณะของนวัตกรรมทางการเรียนการสอน

สมควร นามสีฐาน, ทวีศิลป์ สาระแสน และประยูร แสงใส (2561) ได้กล่าวว่า ลักษณะนวัตกรรมทางการเรียนการสอน ควรมีซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

- 1.เป็นสิ่งใหม่เกี่ยวกับการสอนทั้งหมด เช่น วิธีสอนใหม่ๆ สื่อการสอนใหม่ ซึ่งไม่เคยมีใครทำมาก่อน
- 2.เป็นสิ่งที่ใหม่เพียงบางส่วน เช่น มีการผลิตชุดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ แต่ยังคงมีรูปแบบเดิมเป็นหลักอยู่ ตัวอย่างเช่น มีบัตรเนื้อหา บัตรความรู้ บัตรทดสอบ แต่มีการเพิ่มบัตรฝึกทักษะความคิด บัตรงานสำหรับผู้เรียน เป็นต้น
- 3.เป็นสิ่งที่ยังอยู่ในกระบวนการทดลองว่ามีประสิทธิภาพในการนำไปใช้มากน้อยเพียงไร เช่นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการเข้าไปในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกรายวิชา

4. เป็นสิ่งใหม่ที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้บ้างแล้วแต่ยังแพร่หลาย

5. เป็นสิ่งที่เคยปฏิบัติมาแล้วครั้งหนึ่งแต่ไม่ค่อยได้ผลเนื่องจากขาดปัจจัยสนับสนุนต่อมาได้นำมาปรับปรุงใหม่ทดลองใช้และเผยแพร่จัดว่าเป็นนวัตกรรมได้ในกรณีสิ่งนั้นที่นำมาใช้จนกลายเป็นสิ่งปกติของระบบงานนั้นไม่จัดว่าเป็นนวัตกรรม เช่น การจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของโรงเรียนเมฆวิทยา เป็นนวัตกรรมของโรงเรียนที่ผู้บริหารสนใจและสนับสนุนให้ทุกกลุ่มและสาระการเรียนรู้ ผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทุกระดับชั้น จนกลายเป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งของโรงเรียน จึงไม่เรียกคอมพิวเตอร์ช่วยสอนว่าเป็นนวัตกรรมอีกต่อไป

5. ประเภทของนวัตกรรมทางการเรียนการสอน

สมควร นามสีฐาน, ทวีศิลป์ สารแสน และประยูร แสงใส (2561) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันนี้มีบุคลากรทางวงการศึกษาต่างก็ผลิตนวัตกรรมทางการเรียนการสอนออกมาจำนวนมากขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของแต่ละท้องถิ่น หรือเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้มักใช้เกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เป็นบรรทัดฐานที่กำหนดเป้าหมายว่าต้องจัดทำนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานการศึกษาถ้าผู้เรียนโรงเรียนใดมีลักษณะหรือคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์ก็จะหาแนวทาง วิธีการที่จะสร้างนวัตกรรมมาใช้เพื่อเป็นเครื่องหรือปัจจัยที่จะทำให้คุณภาพของผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ได้กล่าวถึงนวัตกรรมทางการเรียนการสอนว่านวัตกรรมที่ผลิตออกมาทางการเรียนการสอนมีจำนวนมากแต่สามารถจำแนกประเภทได้ดังนี้

5.1 นวัตกรรมประเภทผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรมประเภทนี้มีลักษณะเป็นสื่อที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจกระจ่างชัดเจนในเรื่องที่เรียน หรือทำให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างรวดเร็วขึ้น นวัตกรรมประเภทนี้ได้แก่ชุดการเรียนชุดการสอนชุดการเรียนการสอนแบบฝึกทักษะชุดการฝึกชุดฝึกทักษะการเรียนรู้บทเรียนสำเร็จรูปแบบสื่อผสมบทเรียนโปรแกรมเกมการ์ตูนนิทานเอกสารประกอบการเรียนรู้เอกสารประกอบการเรียนการสอนเอกสารประกอบการสอน ฯลฯ

5.2 นวัตกรรมประเภทรูปแบบเทคนิคและวิธีการสอน นวัตกรรมประเภทนี้เป็นการใช้วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนในรูปแบบต่างๆ ที่นักการศึกษาได้คิดค้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออกให้ผู้เรียนทั้งในด้านการความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติ ซึ่งมีวิธีการสอนและเทคนิคการสอนจำนวนมาก ได้แก่วิธีการสอนคิดวิธีการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ CIPPA MODEL วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT วิธีสอนตามแนวพุทธวิธีวิธีสอนแบบบูรณาการวิธีสอนโครงงานวิธีสอนโดยการตั้งคำถาม Constructivism ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีนวัตกรรมประเภทเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านจิตพิสัย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สรุปว่าการพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนการสอนที่จำเป็น ได้แก่ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ การบริโภคด้วยปัญญาในวิถีไทย

กล่าวสรุปได้ว่านวัตกรรมทางการเรียนการสอนนั้นสามารถจัดเป็น 2 ประเภทคือนวัตกรรมประเภทผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมประเภทรูปแบบ เทคนิคและวิธีการสอน ซึ่งรวมทั้งการพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนการสอนด้วย

6. การพัฒนานวัตกรรมทางการเรียนการสอน

ทิตนา แคมมณี (อ้างถึงใน สมควร นามสีฐาน, ทวีศิลป์ สารแสน และประยูร แสงใส, 2561) ได้ให้หลักการในการพัฒนานวัตกรรมทางการเรียนการสอนไว้พอสรุปดังนี้

6.1. การระบุปัญหา (Problem) ความคิดในการพัฒนานวัตกรรมนั้น ส่วนใหญ่จะเริ่มจากการมองเห็นปัญหา และต้องการแก้ไขปัญหานั้นให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Objective) เมื่อกำหนดปัญหาแล้วก็กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อจัดทำหรือพัฒนานวัตกรรมให้มีคุณสมบัติ หรือลักษณะตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

6.3. การศึกษาข้อจำกัดต่างๆ (Onstraints) ผู้พัฒนาทางการเรียนการสอนต้องศึกษาข้อมูลของปัญหาและข้อจำกัดที่จะใช้นวัตกรรมนั้น เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ได้จริง

6.4. การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม (Innovation) ผู้จัดทำหรือพัฒนานวัตกรรมจะต้องมีความรู้ประสบการณ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งอาจนำของเก่ามาปรับปรุง ดัดแปลง เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรืออาจคิดค้นขึ้นมาใหม่ทั้งหมด นวัตกรรมทางการเรียนการสอนมีรูปแบบแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาหรือวัตถุประสงค์ของนวัตกรรมนั้น เช่น อาจมีลักษณะเป็นแนวความคิด หลักการ แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ เทคนิค หรือสิ่งประดิษฐ์ และเทคโนโลยี เป็นต้น

6.5. การทดลองใช้ (Experimentation) เมื่อคิดค้นหรือผลิตนวัตกรรมทางการเรียนการสอนแล้ว ต้องทดลองใช้นวัตกรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเป็นการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขผลการทดลองจะทำให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมต่อไป ถ้าหากมีการทดลองใช้นวัตกรรมหลายครั้งก็ย่อมมีการมั่นใจในประสิทธิภาพของนวัตกรรมนั้น

6.6. การเผยแพร่ (Dissemination) เมื่อมั่นใจว่านวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพแล้วก็สามารถนำไปเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จัก

เมื่อนวัตกรรมทางการเรียนการสอน ได้เผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายต่างๆ พอสมควรก็จะสามารถพิสูจน์ได้ว่า นวัตกรรมทางการเรียนการสอนนั้นเป็นที่ยอมรับกันในระดับใด หากได้รับการยอมรับถึงในระดับการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในระบบงานปกติต่อไปก็จะเปลี่ยนจากสภาพจากนวัตกรรมเป็นวิธีการปฏิบัติโดยทั่วไป นับได้ว่านวัตกรรมทางการเรียนการสอนนั้นประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ นวัตกรรมบางอย่างได้รับการยอมรับและนำไปใช้เพียงระยะหนึ่ง แต่นวัตกรรมบางอย่างได้รับการยอมรับนำไปใช้แต่ไม่แพร่หลายก็เลิกใช้ นวัตกรรมบางอย่างไม่ได้รับการยอมรับนำไปใช้เลย ซึ่งคงต้องมีการเริ่มต้นใหม่ตั้งแต่ขั้นแรกเป็นต้นไป นวัตกรรมบางอย่างก็ตายไปไม่มีการนำไปใช้เลย ดังนั้นผู้ผลิตนวัตกรรมควรตรวจสอบข้อมูล ความสำคัญ ความจำเป็นของนวัตกรรมชนิดต่างๆก่อนที่จะตัดสินใจผลิต

กล่าวได้ว่าการผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอน มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่เรียนกระจ่างชัดเจน ทำให้พัฒนาทางการเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ครูผู้สอนยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคปฏิรูปการศึกษาควรมีการกระตือรือร้นใส่ใจในการพัฒนาวิชาชีพของตน โดยเฉพาะมีการผลิตนวัตกรรมชนิดต่างๆ อยู่เสมอเพื่อใช้ประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

การใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสังคมศึกษา

1. ทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้สังคมศึกษา

สมควร นามสีฐาน, ทวีศิลป์ สารแสน และประยูร แสงใส (2561) การสร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนมีความจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งนวัตกรรมในการสอนสังคมศึกษา ประกอบด้วย 5 สารการเรียนรู้ ได้แก่ สารวิชาศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม สารวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สารวิชาเศรษฐศาสตร์ สารวิชาประวัติศาสตร์ และสารวิชาภูมิศาสตร์ ดังนั้นทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนของครูผู้สอน ได้แก่ 1) มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่พอใจ แสดงความคิดเห็นและลักษณะเฉพาะของตนเอง 2) มีความต้องการดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ตรงตามความพอใจของตนเอง 3) ตรวจสอบหาความจริงเบื้องหลัง 4) เป็น

ตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร 5) ชอบความสนุกสนานและการเล่นเกมเป็นส่วนหนึ่งของงาน การเรียนรู้และชีวิตทางสังคม 6) การร่วมมือและความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม 7) ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูลและตอบคำถาม 8) สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต นอกจากนี้จำเป็นต้องเสริมด้วยการพัฒนาสมอง 5 ด้าน ได้แก่ สมองด้านวิชาและวินัย ด้านสังเคราะห์ ด้านสร้างสรรค์ ด้านเคารพให้เกียรติ และด้านจริยธรรม เพื่อให้เกิดมิติทางปัญญานอกจากนี้จำเป็นที่จะต้องสอดแทรกทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ในทุกวิชาแกนหลักประกอบด้วย

1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ครูผู้สอนต้องสอดแทรกทักษะด้านการเรียนรู้และการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา
2. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี เนื่องจากปัจจุบันเป็นแห่งไอที ข้อมูลข่าวสาร ครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้สื่อที่หลากหลายในการจัดกระบวนการเรียนรู้
3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ครูผู้สอนต้องสอดแทรกสาระสำคัญในการดำรงชีวิตและการทำงาน เช่น การปรับตัว ภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบ เป็นต้น

2. การใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสังคมศึกษา

พระดรณภัทร จิตตปัญญา (ศรีทับทิม) (2563) กล่าวว่า กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต้องเรียน ทั้งนี้เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อม ทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม

1. ด้านความรู้ คือ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญๆในสาขาวิชาต่างๆสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น โดยจัดการเรียนรู้ในลักษณะ บูรณาการหรือสหวิทยาการ

2. ด้านทักษะและกระบวนการ คือ ในการเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ผู้เรียนควรจะได้พัฒนากระบวนการต่างๆ จนเกิดทักษะและกระบวนการ ดังนี้

2.1 ทักษะการคิด เช่น การสรุปความคิด การแปลความ การวิเคราะห์หลักการและการนำไปใช้ตลอดจนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ทักษะการแก้ปัญหา ตามกระบวนการทางสังคมศาสตร์ กระบวนการสืบสอบ เช่น ความสามารถในการตั้งคำถามและการตั้งสมมติฐานอย่างมีระบบ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมติฐานและสรุปเป็นหลักการ

2.3 ทักษะการเรียนรู้ เช่น ความสามารถในการแสวงหาข้อมูลความรู้โดยการอ่าน การฟัง และการสังเกต ความสามารถในการสื่อสารโดยการพูด การเขียน และการนำเสนอ ความสามารถในการตีความ การสร้างแผนภูมิ แผนที่ ตารางเวลา และการจัดบันทึก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้

2.4 ทักษะกระบวนการกลุ่ม เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ สร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลดข้อขัดแย้งและแก้ปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านเจตคติและค่านิยม คือ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รัก

เกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอใจในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่า อนุรักษ์ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครองของศาสนาและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. ด้านการจัดการและการปฏิบัติคือ กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ เมื่อมองในภาพรวมๆ แล้วจะพบว่าความสำคัญของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบ การตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดีแล้ว ยังช่วยให้นำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทางศาสนามาพัฒนาตนเอง และสังคมได้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่าแนวทางการใช้นวัตกรรมในนวัตกรรมในการสอนสังคมศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มาใช้กับผู้เรียนเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้การสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อนำผลของการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาโดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้การสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมต่อไป

สรุป

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ความเป็นเลิศ การเติบโตตามศักยภาพ และความเป็นผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการบริหารอุดมศึกษา ไว้ดังนี้ 1) สร้างคนเก่ง คนแกร่ง และคนกล้า 2) ส่งเสริมให้คนเก่งให้เก่งถึงที่สุด 3) ส่งเสริมสำนักแห่งความเป็นเลิศให้เกิดขึ้นในสถาบัน 4) สร้างและส่งเสริมความรู้ในทุกด้านของสังคม 5) เป็นผู้นำทางความคิด ชี้ถูก ชี้ผิด ให้กับสังคม 6) มีทางเลือกที่ดึงดูดให้กับคนสังคม และโลก 6) ผดุงคุณค่าแห่งการตื่นตัวในการเปลี่ยนแปลง

2. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาสังคมศึกษา นวัตกรรมทางการศึกษามีกระบวนการหลากหลายวิธี เช่นความคิดสร้างสรรค์ ความต้องการแก้ปัญหา การจัดการและต่อยอดองค์ความรู้ และการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งวิธีนี้เป็นที่นิยม เนื่องจากประหยัดทั้งเวลาและงบประมาณ อีกทั้งมีโอกาสสำเร็จ

3. การใช้นวัตกรรมการเรียนรู้การสอนกลุ่มสังคมศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ คือ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญๆ ในสาขาวิชาต่างๆ สังคมศาสตร์ 2) ด้านทักษะและกระบวนการ คือ ในการเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ผู้เรียนควรจะได้พัฒนากระบวนการต่างๆ จนเกิดทักษะและกระบวนการ 3) ด้านเจตคติและค่านิยม คือ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยม เกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ 4) ด้านการจัดการและการปฏิบัติคือ กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ได้รับการ อบรมบ่มนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

สรุปได้ว่าแนวทางการใช้นวัตกรรมในนวัตกรรมในการสอนสังคมศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มาใช้กับผู้เรียนเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้การสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อนำผลของการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาโดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้การสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- พระดิเรกฤทธิ์ ศรีทับทิม. (2563). ศึกษาการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. *วารสารปัญญา*, 27(2), 129-138.
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2561). ผู้นำองค์กรในโลก VUCA. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 24(3), 450-458.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2560). การศึกษาไทย 4.0 โรงเรียนผลิตภาพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- รัตน์ชนก พรหมณศิริ. (2564). การใช้เทคโนโลยีกับการจัดการศึกษาของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัด พิษณุโลก. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 16(1), 27-38.
- ศิริเกษม ศิริลักษณ์. (2564). รูปแบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล(วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุทธิพร ลีเจริญ. (2565). แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัด กาญจนบุรี(วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมควร นามสีฐาน, ทวีศิลป์ สาระแสน และประยูร แสงใส. (2561). การพัฒนานวัตกรรมนวัตกรรมการสอน สังคมศึกษาแนวพุทธในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 5(1), 82-95.
- Karnouskos, S. (2017). Massive Open Online Courses (MOOCS) As an Enabler for Competent Employees and Innovation in Industry. *Computers in Industry*, 91, 1-10.
- Shapiro, H. B., Lee, C. H., Roth, N. E. W., Li, K., Çetinkaya-Rundel, M., & Canelas, D. A. (2017). Understanding The Massive Open Online Course (MOOC) Student Experience: An Examination of Attitudes, Motivations, And Barriers. *Computers & Education*, 110, 35-50.
- Watson, S. L., Watson, W. R., Yu, J. H., Alamri, H., & Mueller, C. (2017). Learner profiles of attitudinal learning in a MOOC: An explanatory sequential mixed methods study. *Computers and Education*, 114, 274-285.